

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

Bilaga 11

Landstingsrådsberedningens skrivelse den 24 oktober 2007

Motion 2007:14 av Åke Askensten m fl (mp) om landstingshuset som blivande energiföredöme

Föredragande landstingsråd: Gustav Andersson

Ärendet

Motionärerna föreslår att landstingshuset blir ett energiföredöme.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Under 2006 har Locum vidtagit flera åtgärder i syfte att minska energianvändningen i sina fastigheter, däribland landstingshuset. Med dessa åtgärder har landstingshusets energianvändning minskat från 201 kWh/kvm till 183,3 kWh/kvm, d v s en minskning med 9 procent. Locum kommer under 2007 att genomföra ytterligare energisparande åtgärder. Dessa åtgärder kommer att minska landstingshusets energianvändning 2008 till 128 kWh/kvm, d v s en sänkning med 36 procent jämfört med 2005 års användning.

I motionen föreslås egen energiproduktion med värmepump, solpaneler/solceller och vindsnurror vid landstingshuset. Dessa åtgärder medför en påverkan på fasad och tak och innebär att de är bygglovspliktiga. Landstingshuset är kulturminnesmärkt vilket medför stor restriktivitet avseende förändringar av fastighetens utseende. Det är inte troligt att denna typ av åtgärd skulle erhålla erforderlig bygglov.

Den nya tekniken med kylning med hjälp av solens energi, s.k. "solarcooling", är i dagsläget i utvecklingsskedet. De produkter som hittills fram har en kyleffekt på 10kW vilket inte räcker till fastigheternas behov. Tekniken innebär installation av stora solpaneler vilket ger upphov till samma problem med bygglov som har beskrivits ovan.

FÖRSLAG 2007:75

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

Landstingsstyrelsen kommer under 2008 att intensifiera arbetet med en övergripande energieffektiviseringsprogram i syfte att minska kostnader för uppvärmning av fastigheter där både Locum och SL aktivt deltar. I budgeten för 2008 föreslås även att landstingets förvaltningar och bolag ska verka för att total energianvändning inte ökar jämfört med 2000, att all el och kyla kommer från miljöanpassade källor, samt att 75 procent av värmen kommer från förnybara energikällor 2011.

Ärendet och dess beredning

Åke Askensten m fl (mp) har i en motion (bilaga), väckt den 13 mars 2007, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* från Locum AB begära en utredning som visar hur landstingshuset, i enlighet med intentionerna i motionen, kan bli ett energiföredöme med kraftig minskning av köpt energi.

Yttranden har inhämtats från Locum AB varvid landstingsdirektören har avstått från att yttra sig med hänvisning till Locums yttrande.

Locumkoncernen har avgett yttrande den 21 maj 2007 (bilaga).

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 24 oktober 2007.

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

Bilaga 11:1

Motion 2007:14

Energianvändningen i landstingets lokaler har inte förändrats speciellt mycket på senare år. Användningen per kvm är fortfarande högre än den borde vara och påverkar utsläppen av växthusgaser och andra skadliga ämnen. Detta gäller även fjärrvärme – också där är produktion och distribution av bibränslen energikrävande och orsakar utsläpp.

Mycket mer kan göras när det gäller att minska energianvändningen. Landstinget bör med sin miljöinriktning kunna bli ett föredöme. Åtminstone en av landstingets byggnader bör utvecklas till ett gott exempel på effektiv och ansvarsfull energianvändning. Ett föredöme för resten av landstinget, men också för hela landet.

En lämplig byggnad kan vara landstingshuset, där det nu förekommer en del onödig och kostnadskrävande energianvändning och där inomhusklimatet lämnar åtskilligt i övrigt att önska.

År 2005 var energianvändningen i landstingshuset 201 kWh/kvm/år enligt Locums statistik. 10 år tidigare var siffran 184. Energianvändningen har alltså ökat mer nära 10 procent från 1995. Här behövs minskad energianvändning i kombination med egen produktion av energi. Värmepump, solpaneler/solceller och vindsnurror hör till de tänkbara alternativen.

Låt oss i landstingshuset minska användningen av köpt energi med minst 50 procent.

Det är viktigt att landstinget i största möjliga utsträckning frigör sig från Fortum som monopolistisk leverantör av fjärrvärme och fjärrkyla. Också i det avseendet kan landstingshuset bli ett föredöme.

Arbetsmiljön är ofta speciellt dålig sommartid på grund av brister ventilationssystemen. Genom att använda i Stockholm utvecklad teknik för kylning med hjälp av solens energi kan inomhusklimatet förbättras.

Genom att sätta in hela batteriet av känd teknik och information skulle vi kunna få ett projekt att visa upp. En uppvisning i energihushållning men också i ekonomisk hushållning.

FÖRSLAG 2007:75

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

Landstingsfullmäktige föreslås besluta

att från Locum begära en utredning som visar hur landstingshuset, i enlighet med intentionerna i motionen, kan bli ett energiföredöme med kraftig minskning av köpt energi.

Stockholm den 13 mars 2007

Miljöpartiet de Gröna

Åke Askensten	Lena-Maj Anding	Raymond Wigg
Yvonne Andersson	Viviann Gunnarsson	Folke Nässla
Ardavast Reshdouni	Agnetha Boström	Kaija Olausson
Marie Åkesdotter	Björn Sigurdson	

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

*Bilaga 11:2***Locumkoncernens yttrande**

I motionen föreslås att energianvändningen vid landstingshuset ska minska i kombination med egen produktion av förnyelsebar energi.

Minskad energianvändning

Under år 2006 genomfördes optimering av befintliga system enligt nedan:

- Utbyte av tidur
- Optimering av tilluftstemperaturer
- Injustering av värmesystemet
- Lagning av roterande värmeväxlare och optimering av dessa.

Dessa åtgärder ledde till minskad energianvändning enligt nedan:

	2005	2006
Elanvändning (kWh/m ²)	89,2	80,8
Värmeanvändning (kWh/m ²)	111,8	102,5
Totalt (kWh/m ²)	201,0	183,3

Nedanstående energisparprojekt har beslutats och kommer att genomföras.

- Installation av nya ventilationsaggregat med värmeåtervinning. Tre ventilationsaggregat utan värmeåtervinning kommer att bytas ut mot aggregat med återvinningsgrad 87 %.
- Tre äldre ventilationsaggregat som har värmeåtervinning med lägre återvinningsgrad byts ut mot tre nya aggregat lika som ovan.
- Ny drifhuvudcentral installeras.

Efter att ovanstående åtgärder genomförts blir den beräknade energianvändningen (el och värme) år 2008 ca 128 kWh/m² BTA, d.v.s. en sänkning med 36 % jämfört med 2005 års användning.

Egen energiproduktion

I motionen föreslås egen energiproduktion med värmepump, solpaneler/solceller och vindsnurror vid landstingshuset.

Utredningar pågår vid Löwenströmska och Jakobsbergs sjukhus avseende installation av ny typ av värmepump med högre verkningsgrad än tidigare system. Förutsättningarna för installation av värmepump är betydligt bättre vid dessa anläggningar än vid landstingshuset.

FÖRSLAG 2007:75

LS 0705-0451, LS 0603-0561
LS 0610-1693, LS 0610-1694
LS 0702-0181, LS 0703-0297
LS 0703-0301, LS 0703-0302

Solpaneler/solceller och vindsnurror medför en påverkan på fasad och tak. Landstingshuset är kulturminnesmärkt vilket medför stor restriktivitet avseende förändringar av fastighetens utseende. Det är inte troligt att denna typ av åtgärd skulle få bygglov.

Den nya tekniken med kylning med hjälp av solens energi, s.k. ”solarcooling”, är i dagsläget i utvecklingsskedet. De produkter som hittills tagits fram har en kyleffekt på 10 kW vilket inte räcker till fastigheternas behov. Tekniken innebär även installation av stora solpaneler vilket ger samma problem som solpaneler/solceller och vindsnurror avseende bygglov. Locum följer dock utvecklingen av denna teknik liksom annan ny teknik.